

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
CEZA İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

FRANSA ÇOCUK ADALET SİSTEMİNİN
İDARİ YAPISI

MUHAMMET ALİ AKYEL
PEDAGOG – 100400

MAĞDUR HAKLARI
DAİRE BAŞKANLIĞI

-2017-

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	3
BİRİNCİ BÖLÜM.....	5
1. FRANSA ÇOCUK ADALET SİSTEMİNE GENEL BAKIŞ.....	5
1.1. ÇOCUKLARA YÖNELİK VERİLEN CEZALARIN TARİHÇESİ.....	5
a. Özellik Prensibi:	6
b. Bireyselleştirme Prensibi:.....	6
c. Eğitsel Öncelik Prensibi:	6
d. Duruşmanın Gizliliği Prensibi:.....	6
1.2. ADALET BAKANLIĞI TEŞKİLATLANMASI.....	7
1.2.1. Gençlerin Adli Korunmasından Sorumlu Müdürlük (DPJJ)	8
1.2.1.1. Bölgelerarası Müdürlükler.....	9
1.2.1.1.1. Mahkeme Çocuk Eğitim Servisi.....	11
1.2.1.2. DPJJ'ye Bağlı Hizmet Sunan Diğer Merkezler:	11
1.2.1.2.1. Takviye (Güçlendirilmiş) Eğitim Merkezleri	12
1.2.1.2.2. Kapalı Eğitim Merkezleri	12
1.2.1.2.3. Toplu Konaklama Eğitim Birimi	13
1.2.1.3. Çocuklara Hizmet Sunan Sivil Toplum Kuruluşu Örneği: Persan SOS Çocuk Köyü.....	14
1.3. ÇOCUK YARGILAMASI TEŞKİLATI.....	17
1.3.1. Çocuk Savcılığı	17
1.3.2. Çocuk Mahkemesi (Tribunal Pour Enfants).....	17
1.3.3. Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi (Cour D'assises Des Mineurs).....	19
İKİNCİ BÖLÜM	20
1. ÇOCUK CEZA ADALETİ UYGULAMALARINA GENEL BAKIŞ.....	20
2. ÇOCUK CEZA ADALETİ UYGULAMALARI: NANTERNE ADLİYESİ ÖRNEĞİ.....	20
2.1. SAVCILIK UYGULAMALARI.....	20
2.2. ÇOCUK MAHKEMESİ UYGULAMALARI.....	22
2.3. ÇOCUK MAHKEMELERİ TARAFINDAN VERİLEBİLECEK TEDBİR KARARLARI VE CEZALAR	26
2.3.1. Eğitici Tedbirler.....	26
a. Denetimli Serbestlik Tedbiri:	26
b. Kuruma Yerleştirme:	27
c. Adli Koruma Tedbiri:	27
d. Onarıcı Adalet Tedbiri:.....	27
e. Yurttaşlık Eğitim Stajı:	27
f. Günlük Yapılacak Faaliyet Tedbiri:	27
2.3.2. Cezalar:.....	27
a. Özgürlüğü Kısıtlayan Cezalar:	27
b. Özgürlüğünden Mahrum Bırakan Cezalar:.....	28
EK: ÇOCUK HAKKINDA DÜZENLENEN ANKET FORMU	29

GİRİŞ

Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü Mağdur Hakları Daire Başkanlığı tarafından yürütülen “Çocuk Adalet Sisteminin Geliştirilmesi” konulu TAIEX Projesi çerçevesinde, 23 – 25 Ocak 2017 tarihleri arasında Fransa’ya çalışma ziyareti gerçekleştirilmiştir.

Çalışma ziyaretinde bulunan heyet içerisinde Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürü Aytekin SAKARYA, Mağdur Hakları Daire Başkanı Muhittin ÖZDEMİR ve Mağdur Hakları Daire Başkanlığı’nda Pedagog olarak görev yapan Muhammet Ali AKYEL yer almışlardır. Bunun yanında Ülkemizin Paris Büyükelçiliği’nde hukuk müşaviri olarak görev yapmakta olan Hâkim Abdullah AYDIN da gereken destekleri sağlamıştır.

Çalışma ziyaretinin birinci gününde Fransa Adalet Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Gençlerin Adli Korunması Müdürlüğü (DPJJ)’ne gidilerek Genel Müdür Bayan SULTAN ve diğer görevliler ile görüşülerek DPJJ ve DPJJ tarafından verilen hizmetler hakkında bilgiler alınmıştır. Daha sonra Île-de-France Bölgelerarası Müdürlüğü’ne gidilmiş ve burada verilen hizmetlere ilişkin bilgiler alınmıştır.

İkinci gün DPJJ'ye bağlı olarak çalışmakta olan Toplu Konaklama Eğitim Birimi ve bir sivil toplum kurumu olarak çocuklara yönelik hizmet sunan Persan SOS ocuk Köyü ziyaret edilerek verilen hizmetler yerinde görülmüştür.

Çalışma ziyaretinin son gününde Nanterne Adliyesi ocuk Mahkemesi ve ocuk Eğitim Servisi'ne gidilmiş ve ocuk mahkemesinde görevli iki hâkim ve ocuk eğitim servisinde çalışan görevliler tarafından yapılan çalışmalara, verilen hizmetlere ilişkin bilgiler alınmıştır.

Gerçekleştirilen alışma ziyareti kapsamında verilen hizmetlerin edinilen bilgiler ışığında değerlendirilmesi neticesinde ayrıntılı bir rapor hazırlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. FRANSA ÇOCUK ADALET SİSTEMİNE GENEL BAKIS

Fransa’da çocuk adalet sisteminin temelini, adalet sistemine girmiş olan çocukların yetişkinlerden ayrı tutularak, yaş ve gelişimlerine uygun şekilde hizmet planlamasının yapılması oluşturmaktadır.

Fransa’da çocuklara verilen değer ve onlara yönelik yapılan hizmetler oldukça önemli bir yere sahiptir. Çocuk ve gençlerin yetişkinlerden ayrı tutularak kendi yaş ve gelişimlerine uygun hizmet verilmesi Fransa’daki uygulamaların temelini oluşturmaktadır. Suça karışmış çocuklar da korunmaya muhtaç çocuklar da aynı birim tarafından ele alınmaktadır.

1.1. ÇOCUKLARA YÖNELİK VERİLEN CEZALARIN TARİHÇESİ

Çocuklara yönelik verilen cezaların tarihsel gelişimine bakıldığında 20. yyda Paris’te konuda uzmanlaşmış mahkemeler kurulması kararı alındığı görülmektedir. Bahsedilen uzmanlaşmış, özel mahkemelerin kurulmasının iki amacı bulunmaktadır:

1. Kişiler grup içerisinde suç işlemiş olsalar da tek tek mahkemeye alınmalıdır.

2. Sivil toplum kuruluşları ile temasa geçerek bu suçluların aileleriyle görüşülmesi ve mahkemeye verilerin getirilmesi talep edilmiştir. Sonrasında çocuk ve ergen mahkemelerinin ayrı olması ve bu çocukların özel olarak yargılanması gerektiği ve bu çocukların aileleriyle iletişim kurulması ve bu şekilde bu çocukların yargılamasının yapılması konusu yürürlüğe girmiştir. Bu yasa 1912’den II. Dünya Savaşı’na kadar gelişmiş ve II. Dünya Savaşı’nda çocuk suçluların oldukça fazla sayıda arttığı görülmüştür ve yeni bir yasanın çıkarılması gündeme gelmeye başlamıştır. 1945 Şubat ayında çocuk suçlularla ilgili yeni yasa çıkarılmıştır. Yenilikçi yasa, “Çocukların cezalandırılmadan önce bir eğitime alınmasını, bu eğitim sonucunda karara varılmasını” öngörmüştür. Öncelikli olan çocuğun eğitime tabi tutulmasıdır. Yine “çocuk hakimi” kelimesi bu yasayla yürürlüğe girmiştir.

Fransa’da 2 Şubat 1945 tarihli Kanuna göre çocuk hâkimleri aynı çocuk için hem cezai hem de hukuki konularla ilgilenebilmektedirler.

1945 tarihli bu referans Kanuna göre çocuk adalet sisteminin dört temel prensibi bulunmaktadır;

a. Özellik Prensibi:

Çocukların yetişkinlerden farklı özelliklere sahip olmaları nedeniyle yetişkinlerden farklı olarak özelleşmiş çocuk mahkemeleri ve çocuk hâkimleri tarafından yargılanmalarının sağlanması prensibidir.

b. Bireyselleştirme Prensibi:

Her çocuğun özellikleri farklı olduğu gibi, yaşanan her olayın da birbirinden farklı özellikleri bulunmaktadır. Bu nedenle bu prensip mümkün olduğunca çocuğa yönelik olarak bireyselleştirilmiş bir çözüm bulma arayışını ifade etmektedir.

c. Eğitsel Öncelik Prensibi:

Ceza adalet sisteminin temel önceliği çocuğu cezalandırmak değil tam tersine çocuğu topluma yeniden kazandırmak, yerinde incelemek ve ihtiyaçlarına uygun şekilde mümkün olduğunca eğitsel tedbirleri uygulayarak yaşanan sürecin en az zararla atlatılmasını temin etmektir.

16 yaşın altındaki çocuklar özel durumlarından dolayı, karışmış oldukları olaylarla ilgili olarak yetişkinlerle aynı cezayı almamaktadırlar. 16 – 18 yaş aralığındaki çocuklar için ise yetişkinlerle aynı cezalar verilebilmekle birlikte genellikle indirimli cezalar uygulanmaktadır. Örneğin basit hırsızlık olaylarında yetişkinler için 3 yıl ceza verilirken, 16 yaşın altındaki çocuklar için 18 ay ceza verilmektedir. 16 – 18 yaş aralığındaki çocuklar için ise yetişkinlerle aynı cezalar verilebilmektedir. Ancak bu durumda hâkimin neden yetişkinlerle aynı cezayı verdiğine ilişkin gerekçesini yazması gerekmektedir.

Fransa’da yaşa bağlı bir cezai sorumluluk zamanı tayin edilmemiştir. Bunun yerine çocuğun yaptığı eylemin hukuki anlam ve sonuçlarını kavrayabilip kavrayamadığı değerlendirilmektedir. Ancak bazı durumlarda çocuğun yapmış olduğu eylemin hukuki anlam ve sonuçlarını kavrayabileceği değerlendirilmiş olsa bile hâkim çocuk için ceza vermek yerine eğitsel tedbirlere hükmedebilmektedir.

d. Duruşmanın Gizliliği Prensibi:

Fransa’da çocukların dâhil oldukları davalarda duruşmalar kapalı yapılmaktadır.

1945 yasasında farklı yaşlara göre farklı kararlar yer almaktadır:

9-10 yaşa kadar: Çocukların 10 yaşa kadar sadece eğitim önlemleri bulunmaktadır.

10-13 yaş arası eğitim yaptırımı: Sadece çocuk mahkemesi tarafından eğitim yaptırımı verilebilmektedir ve bir takım tedbirler/yaptırımlar konmaktadır. Bu tedbirlere; dışarı çıkmama, belirli yerlere gitmeme tedbirleri örnek olarak verilebilir.

13 yaş: 13 yaştan itibaren çocuklara denetimli serbestlik tedbiri, hapis cezası veya cezanın ertelenmesi verilebilmektedir.

13-16 yaş arası: Bu yaş aralığındaki çocuklar için yetişkinlerle aynı ceza verilmemekle birlikte, 1945 yasasına göre normal cezanın yarısı şeklinde cezalar verilmektedir.

16 yaş üstü: Bu çocuklar için çocuk yasaları uygulanmamaktadır. İstisnai olarak erişkine yakın bir ceza verilebilmektedir. Bu cezalar tekrarlanan ve şiddet içeren ciddi suçlar, tecavüz, öldürme gibi suçlara yönelik olarak verilmektedir. Çocuklara özel olarak infazda bir indirim bulunmamaktadır.

Suçla karışmış çocuklarla ilgili davaların yarısını savcılık, diğer yarısını da mahkeme çözmektedir. Hafif suçlarda kolluk ve savcı, mahkemeden önce duruma el koymaktadır.

1.2. ADALET BAKANLIĞI TEŞKİLATLANMASI

Fransa Adalet Bakanlığı bünyesinde kurulmuş beş genel müdürlükten biri olan Gençlerin Adli Korunmasından Sorumlu Müdürlük (DPJJ) hem suça sürüklenen çocuklara, hem de korunmaya muhtaç çocuklara yönelik olarak hizmet sunmaktadır.

Fransa Adalet Bakanlığı bünyesinde kurulmuş olan müdürlükleri şunlardır:

1. Gençlerin Adli Korunmasından Sorumlu Müdürlük (DPJJ)
2. Ceza İşlerinden Sorumlu Müdürlük
3. Hukuk İşleri Müdürlüğü
4. Cezai İşler Müdürlüğü (Hapishane yönetiminden sorumlu müdürlük)
5. Adli Hizmetler Müdürlüğü (Mahkemeler ile savcı/hâkimlerden sorumlu müdürlük)

Adli süreç içerisinde çocuklara yönelik olarak verilen her türlü hizmet ve uygulamalar Adalet Bakanlığı bünyesinde kurulmuş olan Gençlerin Adli Korunmasından Sorumlu Müdürlük (DPJJ)ve bu müdürlüğe bağlı birimler tarafından sunulmaktadır. Bu müdürlüğün vermiş olduğu hizmetler sonraki bölümlerde ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

1.2.1. Gençlerin Adli Korunmasından Sorumlu Müdürlük (DPJJ)

Fransa’da ilk defa “ ocuk hâkimi” kavramı 2 Şubat 1945 tarihli Kanunla mevzuata girmiş ve aynı yıl denetimli eğitim kavramı ortaya çıkmıştır. Fransa’da denetimli eğitim kavramı 1990 yılında DPJJ tarafından sağlanmaya başlamıştır.

Fransa Adalet Bakanlığı’na bağlı Gençlerin Adli Korunmasından Sorumlu Müdürlük DPJJ’nin merkezi Paris’tedir. DPJJ çatısı altında eğitimle ilgilenen birim, uluslararası gelişmeleri takip eden birim, h kimlerle ilgilenen birim gibi bir takım birimler

yer almaktadır.

DPJJ’ye bağlı olarak  alışan Bölgelerarası Müdürlükler bulunmaktadır. Fransa geneli dokuz bölgeye ayrılmıştır ve her bölgede bir bölgelerarası müdürlük bulunmaktadır. Bölgeler arası müdürlüklerin altında da il bazlı müdürlükler yer almaktadır. Fransa genelinde 54 il bazlı müdürlük bulunmaktadır. 54 il bazlı müdürlüğün altında da 220 civarında birim bulunmaktadır.

Fransa genelinde DPJJ bünyesinde çalışan toplam 8500 personel bulunmaktadır. Bunlar haricinde sivil toplum kuruluşları çalışanları da bulunmaktadır. Fransa genelinde  ocuk adalet sistemi içerisinde faaliyet gösteren 1086 yetkili dernek bulunmaktadır.

DPJJ suçlu ya da tehlikede olan çocukları ilgilendiren mevzuatın hazırlanmasından sorumludur. Bu kapsamda Fransa’da adli süreçte suça sürüklenen çocukların yanında avukat bulunması zorunluluğu yeni yürürlüğe giren bir mevzuatla getirilmiştir. DPJJ bu mevzuatın hazırlanmasında görev almıştır.

DPJJ’nin bir diğer görevi de; adliyelerde bulunan birimleri vasıtasıyla hâkimin karar almasına yardımcı olmaktır. DPJJ’ye bağlı olarak adliyelerde kurulmuş olan servisler  ocuk hâkimlerinin vermiş oldukları kararları uygulamaktadırlar. DPJJ personelinin % 60’ ını eğitimciler oluşturmaktadır. DPJJ bünyesinde psikolog, pedagog, eğitimci gibi birden fazla branşta personel çalışabilmektedir.

DPJJ'nin bir diğerk görevi de tutuklu çocukların eğitimlerini takip etmektir. Bunun yanında adli süreçte görev almak isteyen dernek vb. sivil toplum kuruluşlarının belirlenen standartlara uygunluklarını denetleyerek bunlara onay vermek ve sonrasında vermiş oldukları hizmetin değerlendirmesini ve takibini yapmak ta DPJJ'nin görevleri arasında yer almaktadır.

Tüm bunların yanında DPJJ'nin çocuklarla ilgili olarak ailelere yardımcı olmak, çocukları topluma kazandırmak, aile yanına, kuruma yerleştirmek ve gibi görevleri vardır.

DPJJ Çocukların bir kısmı bakıcı ailelerin yanına yerleştirilmektedir. Bu aileler DPJJ'den ücret alabilmektedirler.

1.2.1.1. Bölgelerarası Müdürlükler

Fransa genelinde dokuz bölgelerarası müdürlük bulunmaktadır. Bunlardan Paris'te bulunan bölgelerarası müdürlük île-de-France bölgesinden ve Antiller, Polinezya gibi deniz aşırı illerden sorumludur.

Her yıl devlet bütçesinden bir miktar para bölgesel müdürlüklere aktarılmakta, bölgesel

müdürlükler de verilecek olan hizmete göre illerde bulunan il müdürlüklerine bu parayı aktarmaktadır.

Île-de-France bölgesindeki sekiz ilde, 25.000 genç yaklaşık olarak 2000 çalışan ile takip edilmektedir. Bu gençlerin %80'i ailesinin yanında kalmakta ve haklarında denetimli serbestlik ya da adli kontrol tedbiri uygulanmaktadır. Bu gençler için yargılama öncesinde ya da sonrasında toplamda 32.000 tedbir kararı verilmiştir. Bir suça sürüklenen çocuk için ihtiyaç olması halinde birden fazla tedbir kararı verilebilmektedir. Sadece Paris'te senede ortalama 1600 genç ile ilgilenilmektedir. Ancak Paris turistik bir kent olduğu için bu rakam senede 3000 gence kadar çıkabilmektedir.

Paris'te bulunan bölgeselarası müdürlük bünyesinde çalışan yaklaşık 2000 çalışanın tamamı devlet memurudur. Bunun yanında sivil toplum kuruluşları çalışanları ve gönüllüler tarafından verilen hizmetler de bulunmaktadır.

Çocuklar için en fazla uygulanan tedbir tutuklamaya karşı adli kontrol tedbidir. Adli kontrol tedbiri çocuğun belirlenen bir yere gitmesini yasaklama, belirlenen zamanlarda imza atmaya gelmesi gibi kararların yanında, uyuşturucu madde tedavisi, herhangi bir eğitimi alması gibi kararları da içermektedir. Çocuğun almasına karar verilen eğitimlerden bölgeselarası müdürlüklerin çatısı altında yer alan birimlerde çalışanlar sorumludurlar.

Paris'te çalışan 150 uzman çocuklar hakkında verilen tedbir kararlarının takibini gerçekleştirmekte ve çocuğun düzenli şekilde eğitimlerine devam edip etmediğine ilişkin olarak mahkemeye rapor sunmaktadırlar.

Blgelarası müdürlüklerin çatısı altındaki birimlerde çalışan uzmanların duruşma öncesinde ocuk hakkında araştırma yaparak rapor hazırlama görevleri bulunmaktadır. Bu sayede hâkimin karar vermesine yardımcı olunmaktadır. Blgelarası müdürlüklerde çalışanların vermiş oldukları hizmetlerin %43'n araştırma raporu hazırlamak, %50'sini ise açık ortamlarda uygulanan tedbirler oluşturmaktadır. Açık ortamlarda uygulanan tedbirler çocukları ailelerinden koparmadan yeniden topluma kazandırmak, meslek sahibi yapmak gibi amaçlarla yapılmaktadır. Açık ortamlarda uygulanan tedbirlerde her 25 ocuk için bir çalışan görev yapmaktadır.

Blgelarası müdürlüklerin çatısı altında verilen hizmetler yerine getirilirken birden fazla disiplini ilgilendiren faaliyetler olabilmektedir. Bu nedenle psikolog, sosyal çalışmacı, ğretmen gibi farklı unvanlarda uzmanlar görev almaktadırlar. Bu uzmanlar çocuğun kaldığı ortamı incelemekte, ailesi ile görüşmekte ayrıca çocuğu mesleki olarak ta yönlendirmektedirler. Örneğin iki milyon civarında nüfusa sahip olan Paris'te Blgelarası müdürlük çatısı altında dört hizmet dairesi ve bu daireler altında da toplam sekiz birim bulunmaktadır. Bu sekiz birimin her birinde bir psikolog, bir sosyal çalışmacı, bir sekreter ve bir de birim sorumlusu çalışmaktadır. Bu ekip birçok bölgeye ayrılmış olan Paris'in bira bölümünden sorumlu olabilmektedir.

Bunun yanında tutuklamaya alternatif olarak, çocukların eğitildiği Kapalı eğitim Merkezleri ve Takviye (Güçlendirilmiş) Eğitim Merkezleri gibi merkezlerde daha fazla sayıda

uzman görev yapmaktadır. Bu tip merkezlerde 12 çocuk için 26 uzman görev yapmaktadır. Bu durum Fransa’da tutuklamaya alternatif tedbirlere verilen önemi göstermektedir.

Bazı gençlerin daha çok sosyal sorunları bulunmaktadır. Fransa’da bu çocuklara yönelik olarak küçük birimler kurulmuştur. Bu birimlerin görevi söz konusu gençlerin diğer gençlerin seviyesine çıkarabilmek için gerekenleri yapmaktır.

Bunun yanında yürütölmekte olan bir proje kapsamında devlet kurumları ve valiliklerle sözleşmeler yapılarak, suçta sürüklenen çocuklara mesleki açıdan kolaylık sağlanması, bu çocukların herhangi bir yerde çalışmaları halinde kendilerine küçük ücretler verilmesi ve bu sayede yeniden suçta karışmalarının engellenmesi amaçlanmaktadır.

Fransa’da 1950’li yıllara kadar çocukların kaldıkları 100 kişilik büyük yurtların bulunmaktaydı. Ancak 1960’lardan sonra bu uygulamanın efektif olup olmadığı ile ilgili kuşkular ortaya çıkmış ve bunun sonucunda bireyselleşmeye gidilmiş, daha az sayıda çocuğun kaldığı ve toplum ile iç içe yaşadıkları kurumlar da hizmet vermeye başlamıştır.

Fransa’da çocukların kalmış oldukları cezaevleri cezaevi idaresine bağılı olarak hizmet vermektedirler. Île-de-France bölgesinde dört cezaevi bulunmaktadır. Bunlardan birisi 94 kişiliktir ve Fransa’daki en büyük çocuk cezaevidir.

1.2.1.1.1. Mahkeme Çocuk Eğitim Servisi

Çocuk Eğitim Servisleri, DPJJ’ye bağılı olarak adliyelerde kurulmuş olan ve mahkemelere hizmet veren servislerdir. Fransa’da çocuk eğitim servisleri 1945 tarihli kanunla mahkemeler tarafından kendilerine verilen görevleri yerine getirmektedir.

UEAT → Mahkeme Nezdinde Eğitim Servisi

UEMO → Açık Eğitim Servisi

2016 yılında Nanterne Adliyesi’nde görev yapmakta olan Mahkeme Çocuk Eğitim Servisi UEAT görevlileri tarafından bakılan vaka sayısı 1377’dir.

1.2.1.2. DPJJ’ye Bağılı Hizmet Sunan Diğer Merkezler:

DPJJ’ye bağılı olarak faaliyetlerine devam eden, bünyesinde eğitimcilerin çalıştıkları ve gençlerin yerleştirildikleri merkezlerden aşağıda bahsedilmiştir:

1.2.1.2.1. Takviye (Güçlendirilmiş) Eğitim Merkezleri

Bu merkezler ailelerinin yanında 2 – 4 ay gibi geçici sürelerle alınarak yelken, dağcılık vb. eğitimler verilen çocuklara yönelik olarak çalışmaktadır. Eğitimleri alan çocuklar daha sonra ailelerinin yanına dönmektedirler.

1.2.1.2.2. Kapalı Eğitim Merkezleri

Suçla karışan çocuklar için tutukluluğa alternatif olarak kurulmuş, kısıtlayıcı, çocukların her istediklerini yapamadıkları ancak cezaevi mantığında da olmayan eğitim merkezleridir. 13 – 16 yaş grubunda yer alan çocuklar Adli Kontrol kapsamında kapalı eğitim merkezlerine alınmaktadırlar. Bu merkezlerden kaçmaları halinde cezaevine alınmaktadırlar. Çocuğun kapalı eğitim merkezine alınmasına karar öncesinde ya da karardan sonra da karar verilebilmektedir.

DPJJ'nin Takviye (Güçlendirilmiş) ve Kapalı Eğitim Merkezleri aracılığıyla vermiş olduğu hizmetler ve bakıcı aile hizmeti gibi hizmetler sivil toplum kuruluşları tarafından da verilebilmektedir. Sivil toplum kuruluşlarının da benzer merkezleri olabilmektedir.

Fransa'da cezaevlerine alınan çocuklar ortalama olarak dört ay cezaevinde kalmaktadırlar. Cezaevlerindeki çocukların eğitimleri DPJJ tarafından takip edilmektedir.

Bunların yanında DPJJ'nin personeline yönelik eğitim veren Ulusal Çocuk Adli Koruma Okulu bulunmaktadır.

1.2.1.2.3. Toplu Konaklama Eğitim Birimi

Suçla karışan ve bunun sonucunda hâkim tarafından ailelerinin yanında alınmalarına karar verilen çocukların bir kısmının yerleştirildiği kurumlardan biri de Toplu Konaklama Eğitim Birimi'dir. Birimin 86.000 Euro bütçesi bulunmaktadır.

Birime yerleştirilen her çocuk için bir dosya tutulmakta ve her dosyada çocuğun bilgilerinin bulunduğu Sağlık, İdari, Adli, Gözlem, Okul ve Topluma Kazandırma alt dosyaları yer almaktadır.

Birim çalışanları üç vardiya halinde çalışmaktadırlar ve bir vardiyada iki eğitici görev almaktadır.

Bu birimde çocuklar eğitimcilerden izin almadan dışarıya çıkamamaktadır ve istedikleri her alana girememektedirler. Yani çocuklar için kısıtlı alanlar bulunmaktadır. Çocuklar bu birime geldikleri zaman kendileri ile ilgilenen uzmanlar tarafından haklarında bir başlangıç raporu, daha sonraki süreçte iki değerlendirme raporu ve son olarak bir nihai rapor hazırlanmaktadır. Bu raporlar doğrultusunda çocuk hâkiminden çocuk hakkında verilen eğitim tedbirinin değiştirilmesi, çocuğun kaldığı ortamın değiştirilerek daha kısıtlı bir alanlara sahip kurumlara yerleştirilmeleri gibi önerilerde bulunabilmektedir.

Birimde kalmakta olan her çocuk için düzenlenmiş haftalık programlar bulunmaktadır.

Ziyaret edilen birimde çok bakımlı olmamakla birlikte çocukların zaman geçirebilecekleri bilgisayar odası, boks, vücut geliştirme gibi sporlarını yapabilecekleri spor salonu bulunmaktadır.

Birimde verilen hizmetlerin etkinliğini görebilmek için ellerinde net bir istatistik bulunmadığı ifade edilmiştir. Bazen birime yerleştirilen gençler verilen hizmetlerden

yararlanmak istememekte ve bu nedenle istenen başarı sağlanamamaktadır. Daha önce kurumda kalmış olan gençlerin takibini yapmak konusunda da sorunlar yaşanmaktadır.

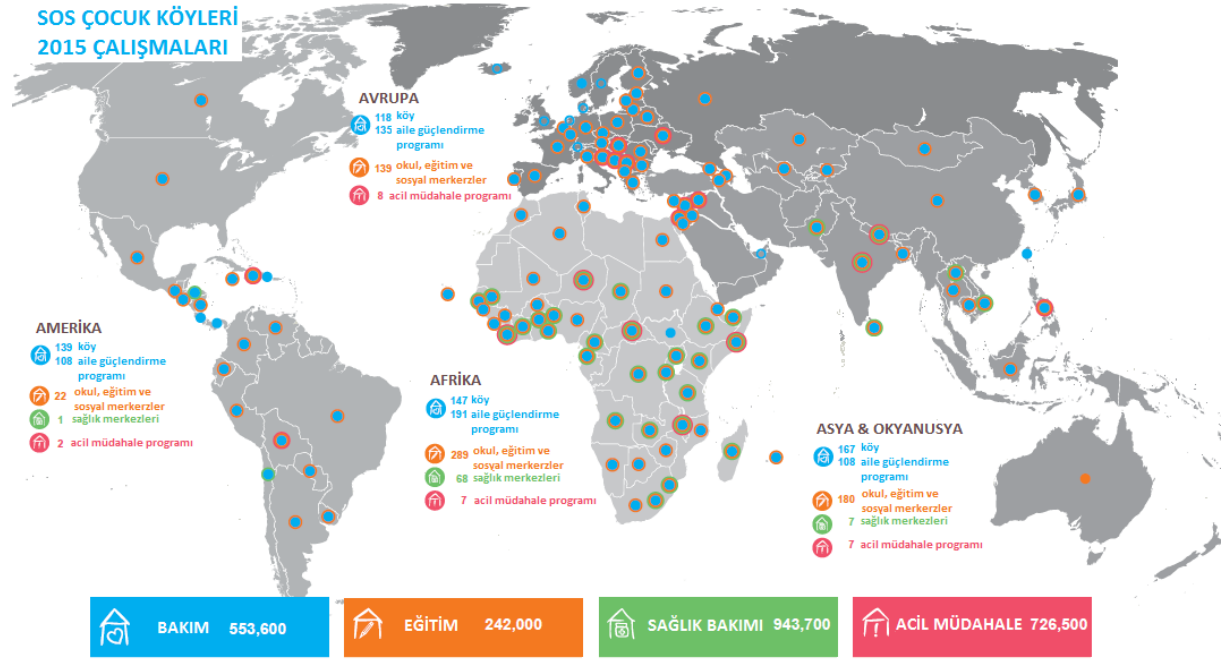
Birimde kalmasına karar verilen gençler hakkında genel olarak adli kontrol tedbiri uygulanmaktadır. Adli kontrol tedbiri çocuğun herhangi bir yere gitmesinin yasaklanması şeklinde özgürlüğü kısıtlayıcı şekilde olabildiği gibi hakkında verilen eğitici tedbirlere uyma zorunluluğu şeklinde de olabilmektedir. Adli kontrol kararına uymayan çocukları çocuk hâkimi çağırarak dinlemekte ve bazen uyarılarda bulunmaktadır. Çocuğun adli kontrol kararına uymamakta ısrarcı olması halinde suçun türüne göre hapis cezası verilebilmektedir.

1.2.1.3. Çocuklara Hizmet Sunan Sivil Toplum Kuruluşu Örneği: Persan SOS Çocuk Köyü

SOS Köyü kavramını 1945 yılında Herman Gmeiner adındaki Avusturyalı genç bir doktor tarafından ortaya atılmıştır. Savaş sonrasında öksüz kalan çocuklar için çocuk köyleri kurulmuştur. Bu konsept Fransa'ya ise 1956 yılında Gilbert Cotteau adlı bir öğretmen tarafından getirilmiştir.

Şu anda dünyada değişik ülkelerde 571, Fransa'da ise 14 çocuk köyü bulunmaktadır. Farklı ülkelerde yer alan çocuk köyleri arasında işbirliği yapılmaktadır. Fransa'da bulunan 14 çocuk köyünde toplam 650 çocuk kalmaktadır. Fransa'daki SOS Çocuk Köyleri kamu yararına çalıştığı kabul edilmiş bir dernektir ve finansmanı yerel yönetimler bünyesindeki il meclisi tarafından sağlanmaktadır.

Her çocuk köyünde çocukların kaldıkları “*aile evleri*” ve tüm köydeki çocukların buluştukları, görüştükleri, ortak yaşam alanı olarak kullandıkları “*müşterek evler*” bulunmaktadır.

Her çocuk köyünde bir müdür, psikologlar, sosyal çalışmacılar, eğitimciler, SOS anneleri, aile yardımcıları ve hizmetliler görev yapmaktadırlar.

Köylerde kalan çocukların yaşlarına ve durumlarında göre ek evler ve imkânlar sağlanabilmektedir. Örneğin normalde çocuklar SOS Çocuk Köyü'nde ortalama 7 yıl kadar kalabilmekte iken Safi denilen acil durumlarda kısa süreli olarak kalmalarına imkân sağlanabilmektedir. Bunun yanında Transisyon denilen ve 18 yaşındaki gençlerin kendilerine ait odalarında tek başlarına kaldıkları evler de bulunmaktadır. SOS Çocuk Köyü'nde kalabilmek için çocukların kardeşleri ile birlikte gelmesi gerekmektedir. Bu uygulamanın amacı da kardeşlerin birlikte kaldıkları durumlarda birbirlerine destek olmaları ve bu sayede uyum sorununun daha kısa sürede çözülmesidir. Bir aileden tek bir çocuk bu köylerde kalamamaktadır. Bu tarz çocuklar için ise başka sivil toplum kuruluşları tarafından hizmetler sunulmaktadır.

SOS Çocuk Köylerinde değişik alanlarda birtakım eğitim programları düzenlenmektedir. Bunlardan "Pygmalion" programının amacı köylerde kalan çocukların eğitimlerine devam etmelerini sağlamak olarak belirlenmişken, "Aile Güçlendirme Programı" ise, çocukların köylerde değil de ailelerinin yanında desteklenmesi sağlamak amacıyla yürütülmektedir. Bu program sayesinde çocuk eğitime evinde ailesinin yanında devam edebilmektedir. Ancak bu program her SOS Çocuk Köyü'nde bulunmamaktadır.

Hâkim, çocuğun güvenliği, sağlığı, moralinin iyiliği için ailesinin yanından alınarak koruma altına alınmasına ve SOS Çocuk Köyü'ne yerleştirilmesine karar verebilmektedir. Persan'daki çocuk köyünde kalmakta olan çoğu çocuk bu şekilde mahkeme kararı ile bu köye yerleştirilmiştir. Ancak bazı çocuklar yerel sosyal yardım kurumunun kararıyla da bu köyde kalabilmektedirler.

Genel olarak çocuk köyünde 18 yaş altı çocuklar kalmaktadırlar ancak istisnai olarak 18 – 21 yaş aralığındaki kişiler de köyde kalabilmektedirler. Fransa'da 1974 yılına kadar ergin olma yaşı 21 iken 1974'ten sonra bu yaş sınırı 18'e çekilmiştir.

Kardeşlerin birlikte alındığı köyde her evde 4-5 kişilik gruplar aile ortamı oluşturularak ve başlarında sorumlu bir çalışan (Bakıcı anne) olacak şekilde kalmaktadırlar. Bakıcı anne ile evde kalan çocuklar arasında bir sevgi bağı oluşması gerektiği için bakıcı anneler seçilirken bu ilişkiyi sağlayabilecekleri düşünülen kişiler arasından seçilmektedirler. Bakıcı annelerin bir yılın 258 günü çocuklarla bu evlerde kalması gerekmektedir. Bakıcı anneler zaman zaman kendi ailelerini ve çocuklarını köye getirebilmektedirler.

SOS Çocuk Köyleri önceden merkezde bir ortak ev ve onun çevresinde çocukların kaldıkları evler şeklinde tasarlanmış iken şu anda normal ailelerin kaldıkları evlerin arasına serpiştirilmiş şekilde bir konsept geliştirilmiştir. Bu konseptin zaman zaman çocuk köyünün komşusu insanlar tarafından ön yargı ile karşılanabilmektedir. Ancak çocukların toplumdan izole edilmeden, toplum ile kaynaşmalarının sağlanması açısından bu uygulamaya son derece önem verilmektedir.

Persan'daki çocuk köyünde iki ev bitişik olmak durumundadır. Her evin bir bütçesi ve arabası bulunmaktadır. Persan'da çocukların kalmakta oldukları 10 aile evi ve 1 ortak evden oluşan 11 evde toplamda 50 çocuk kalabilmektedir. Bunlardan 45 çocuk normal şekilde, 5 çocuk ise acil hallerde kalabilmektedir. Köyde kalmakta olan çocukların yaş ortalaması 11.2'dir. Çocuklar köyde ortalama yedi sene kalabilmektedirler. Ancak çocukların anne-babasının olmaması durumunda 15 yıla kadar kalabilmektedirler.

Persan'daki çocuk köyünde 10 SOS bakıcı annesi senede 258 gün görev yapmaktadır. Bunun yanında 12 aile yardımcısı da SOS bakıcı annelerinin izinli oldukları zamanlarda görev almaktadırlar. Aile yardımcıları da senede ortalama 208 gün çalışmaktadırlar. Bunların dışında 3 uzman eğitmen haftada 35 saat çalışmaktadırlar.

Fransa’da bulunan 14 SOS Çocuk Köyü’nün her birinin köyde kalan çocuklar tarafından seçilen ve 10 yaşından büyük olmak zorunda olan köy temsilcileri bulunmaktadır. Bunun yanında Fransa için bir genel müdür ve uluslararası ilişkileri koordine eden bir görevlileri daha bulunmaktadır.

Köylerde her çocuk için bireyselleştirilmiş projeler uygulanmaktadır. Bu projeler bir senelik olarak planlanmakta ve çocuğun akademik başarısına, çocuğa yönelik psikolojik destek sağlamasına ya da başka herhangi bir konuda olabilmektedir.

1.3. ÇOCUK YARGILAMASI TEŞKİLATI

1.3.1. Çocuk Savcılığı

Fransa’da çocuk mahkemesine başvuru yapabilecek tek yetkili kurum savcılıktır. Diğer kurumlar, dernekler, kişiler savcılığa başvurumaktadırlar. Savcılığa başvurulmasından sonra savcılık çocuk hakkında araştırma yapılmasını isteyebilmekte ve araştırma sonrasında takipsizlik kararı verebilmekte, alternatif çözüm yollarına başvurabilmekte ya da mahkemeye başvurabilmektedir. Örneğin çocuk ilk defa hırsızlık olayına karışmışsa savcı mahkemeye başvurmadan çocuk hakkında alternatif tedbirler alınmasına karar verebilmektedir. Bu durumda savcının yardımcısı tarafların uzlaşmalarını takip eder. Genel olarak savcılık aşamasındaki dosyaların % 50’sinde alternatif çözüm yollarına başvurulmaktadır. Bu şekilde kovuşturmayla alternatif yöntemlerde başarı sağlanmışsa dosya kapanır ve mahkemeye intikal etmez. Buna karşın kovuşturmayla alternatif yöntemlerde başarılı olunamaması, çocuğun daha öncesinden de suç işlemiş olması ya da ağır bir suç işlemiş olması hallerinde savcı mahkemeye başvurumaktadır.

1.3.2. Çocuk Mahkemesi (Tribunal Pour Enfants)

Bu mahkeme hukuk fakültesi mezunu olan çocuk hâkimi başkanlığında iki hâkim yardımcısı üyeden oluşur.

Çocuk hakim yardımcıları hukukçu değil, profesör, psikolog, eğitimci vb. meslek mensubu kişilerden olabilmektedirler. Çocuk mahkemesi hakim yardımcıları, mahkemeye hakim yardımcısı olmak için başvurumaktadırlar. Haklarında yapılan incelemeden sonra uygun görülenler ile üç yıllık sözleşme imzalanmaktadır.

Fransa’da çocuk hakimlerinin iki görevi bulunmaktadır:

1. Suçlu çocuklar hakkında cezai kararlar almak

2. Ailelerinin yanında tehlike altında olan çocuklar hakkında karar almaktır. Fransa’da çocuğun içinde bulunduğu ortam, çocuğu suça itebileceğinden oldukça önemli bir yere sahiptir. Ailelerinin yanında tehlike altında olduğu düşünülen çocuklar ailelerinin yanından alınıp sığınma evlerine gönderilebilmektedir.

Kararlar, hakim ve hakim yardımcıları arasında eşitlik ilkesine göre yapılan oylama ile alınmaktadır.

Mevcut sistemde çocuk mahkemeye alındığında, yanında mutlaka avukat bulunmalıdır.

Fransa’da çocuk hakiminin görevleri aşağıda sıralanmıştır. Çocuk hakimi;

- Soruşturmayı yürütür,
- Tek başına yargılama yapabilir, eğitim tedbiri verebilir,
- Çocuk mahkemesine başkanlık eder,
- 16 yaştan küçük çocuklar tarafından işlenen suçların yargılamasını yürütür,
- Dosyayı başından sonuna kadar takip eder.

Fransa’da çocuk hakimi ayrıca infaz hakimliği görevini de yerine getirmektedir.

Mahkeme Görevi

Basit suçlarda çocuk mahkemesi hakim yardımcıları kendi başlarına karar verebilmektedirler.

Bunun yanında, 16 yaşından küçükler tarafından işlenen ağır suçlar konusundaki yargılamalar da Çocuk mahkemesi tarafından yapılır. Bu durumda hukuk mezunu çocuk hakimi ve diğer meslek mensuplarından olan iki çocuk hakim yardımcısından oluşan heyet tarafından yargılamaya devam edilmektedir. Bu mahkeme aynı zamanda 16 ve 17 yaşındaki küçükler tarafından işlenen asliye cezalık suçlar ile beşinci sınıf kabahat suçlarını yargılar.

Mahkemeye Özgü Nitelikler

Duruşmalar kamuya açık değildir.

Bunların özetinin basında yayımlanması yasaktır.

Küçüğün ismi belirtilmeksizin kararların kamuya açıklanması zorunludur.

Eğiticiler dinlenen küçüğü izlerler. Küçüğün avukatla temsili zorunludur. Açıklanan kararlarda olayın vuku bulduğu dönemde küçük olunması sorumluluğun kalkması veya azalmasında dikkate alınır. Hapis cezaları (erteleme dâhil) özel olarak gerekçelendirilmek zorundadır.

Fransa'da her vilayette çocuk mahkemesi bulunmaktadır. Paris'te 14 çocuk mahkemesi, 9 çocuk savcısı ve 5 tane de çocuklara yönelik soruşturma hâkimi görev yapmaktadır. Paris'te çocuklarla alakalı olarak yılda 3000 başvuru yapılmaktadır. Fransa genelinde terör davalarına sadece Paris'te bakılmaktadır.

1.3.3. Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi (Cour D'assises Des Mineurs)

Bu mahkeme sadece ağır ceza mahkemesinin görevine giren bir suç işlediği iddia edilen ve suç tarihinde 16 yaşından büyük çocukları yargılar.

Mahkeme Oluşumu

Çocuk Ağır Ceza Mahkemeleri; bir başkan, iki hukukçu çocuk hakimi ve vatandaşlar arasından seçilen altı kişilik bir jüriden oluşmaktadır. İşleyişi normal ağır ceza mahkemeleri gibidir. Farkı bu davalara girenlerin çocuk davaları konusunda ihtisaslaşmış olmasıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

1. COCUK CEZA ADALETİ UYGULAMALARINA GENEL BAKIS

Fransa’da çocuk adalet sistemi süreci kısaca şu şekilde özetlenebilir;

Herhangi bir suça karışan çocuk yakalandıktan sonra savcılığa getirilerek savcının karşısına çıkarılmaktadır. Savcı uzmana haber vererek çocuk hakkında araştırma yapılmasını talep etmekte, uzman hemen devreye girerek 3 – 4 saat süren ve çocuğun kendisiyle ve ailesiyle de görüşerek bir araştırma yapmaktadır. Bu araştırma sonucunda uzman çocuğun ailesinin yanında kalması ya da kuruma yerleştirilmesi ve çocuk hakkında alınabilecek diğer tedbirler ile ilgili bir görüş bildirmektedir. Bu hususlarda karar verildikten sonra dava açılmakta ve dava neticesinde hâkim genellikle çocuk hakkında tedbir uygulanmasına karar vermektedir. Nadir de olsa şiddetin varlığı ya da işlenen suçun tekerrürü halinde çocuğun tutuklanmasına da karar verebilmektedir. Ancak çocuk yargılamasında asıl amaç mümkün olduğunca çocuğun tutuklanmasının önüne geçmek ve tedbirlerle onu topluma yeniden kazandırmaktır.

2. COCUK CEZA ADALETİ UYGULAMALARI: NANTERNE ADLİYESİ ÖRNEĞİ

Önceki bölümlerde değinilmiş olan Fransa çocuk ceza adaleti sisteminde adliyeler bünyesinde savcılıklar, çocuk mahkemeleri ve DPJJ’ye bağlı hizmet sunan birimler tarafından ne gibi uygulamalar yapıldığını yerinde görmek üzere Nanterne Adliyesi’ne gidilerek yapılan gözlem ve incelemeler neticesinde savcılık ve mahkeme aşamaları aşağıda açıklanmıştır.

2.1. SAVCILIK UYGULAMALARI

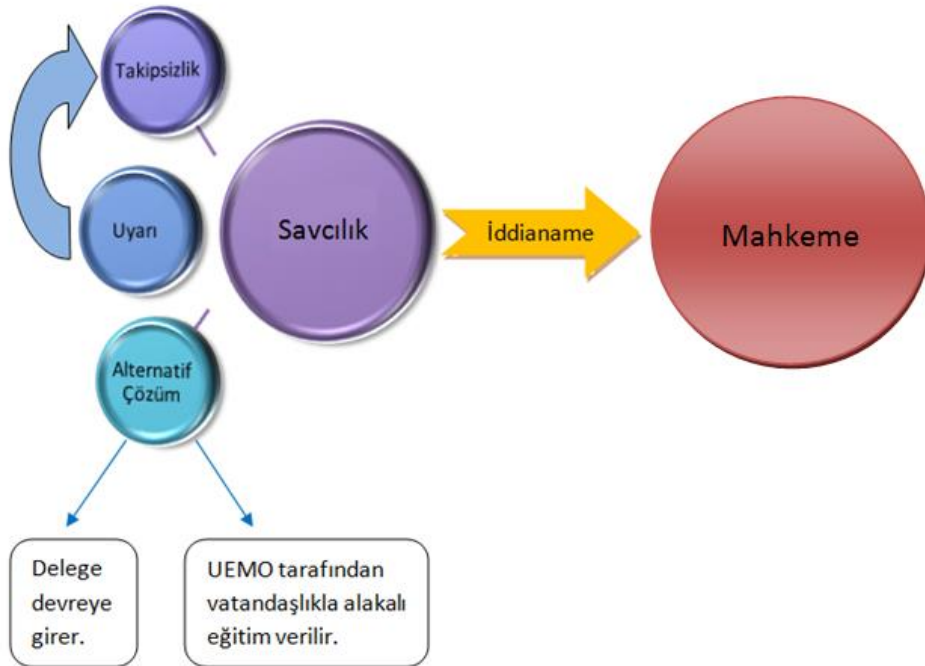
Suçun işlenmesinden sonra polis ya da jandarma tarafından çocuk gözüaltına alınmaktadır. Gözüaltına alınan çocuğun kendisi ya da ailesi istemese dahi çocuğun yanında avukatı olmak zorunda olduğundan dolayı savcılık re ’sen çocuğa avukat tayin etmektedir.

Çocuğun ifadesinin alınmasından sonra ilgili evraklar savcılığa iletilmekte ve savcılık tarafından olayın suç teşkil etmediği kanaatine varılması halinde takipsizlik kararı verilmektedir. Fransa’da soruşturma aşamasında çocuklarla ilgili olarak gelen dosyaların %94’ü için işlemlere devam edilirken, % 6’sı için ise takipsizlik kararı verilmektedir. Olayın suç teşkil ettiği kanaatine varılması halinde ise soruşturmaya devam edilmektedir. Savcı çocuğun kişiliği, aile özellikleri vb. ve olay hakkında bilgi toplanmasını istemekte ve daha sonra çocuğun ne kadar gözüaltında tutulacağına karar vermektedir. Bu aşamada savcılık

çocuğun kişiliği, daha önce suça karışıp karışmaması gibi durumları göz önüne alarak çocuğu mahkemeye sevk etmeyebilir ve alternatif çözüm yollarını önerebilmektedir. Alternatif çözüm yollarının önerilmesi halinde savcı tarafından bir delege görevlendirilmektedir. Bu delege eğitimle görevlendirilmiş resmi bir görevli olabileceği gibi sivil toplum kuruluşlarından bu şekilde görevlendirilmiş bir kişi de olabilmektedir.

Alternatif çözüm yollarının önerilmemesi durumunda savcı çocuk hakkında iddianame düzenleyerek mahkemeye sevk edebilmektedir.

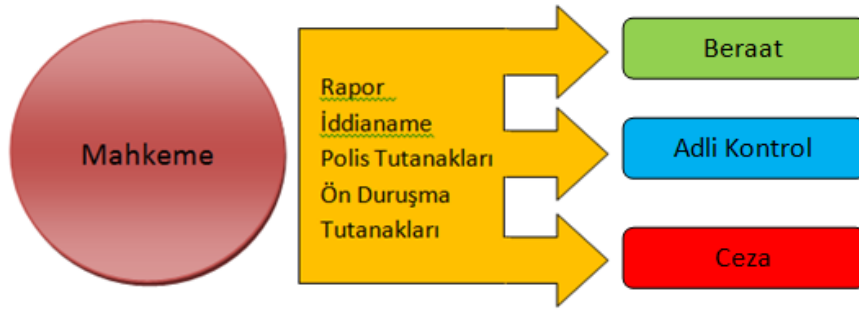
Savcının verdiği bilgiye göre soruşturma hâkimi ya da çocuk hâkimi çocuk ile görüşme yapar. Çocuk resmi olarak bu aşamada “şüpheli” sıfatını almaktadır. Daha sonra taraflar bir araya getirilerek yüz yüze iddiaları ve savunmaları alınmaktadır. Bu esnada çocuk, çocuğun ebeveynleri, zorunlu olarak çocuğa atanan avukatı bulunmaktadır. Ancak savcı yer almaz. Daha sonra 1945 tarihli kanunun felsefesine uygun olacak şekilde hâkim olayları incelemekte, çocuğun kişiliği üzerine bir değerlendirme yapmaktadır. Hâkimin çocuk hakkındaki kararını verebilmesi için bir süre zaman gerekebilmektedir.

Fransa Çocuk Adaleti Süreci

2.2. COCUK MAHKEMESİ UYGULAMALARI

Savcının iddianame düzenleyerek mahkemeye başvurusu halinde Çocuk Eğitim Servisi UEAT, çocuğun ebeveynleri ve okulu durumdan haberdar edilmekte ve UEAT görevlileri tarafından çocuğun kişiliği, ailevi şartları ve sosyal çevresi ile ilgili bir değerlendirme raporu hazırlanmaktadır. Savcılık aşamasında çocuğun gözaltı süresi maksimum 48 saattir. Gözaltı süresi dolduktan sonra terör suçları hariç maksimum 20 saat içerisinde çocuğun hâkim karşısına çıkarılması gerekmektedir. Terör suçlarında çocuğun gözaltı süresi dolduktan sonra 92 saat içerisinde hâkim karşısına çıkarılması gerekmektedir. Bu sürelerde çocuğun hâkim karşısına çıkarılmaması durumunda işlem iptal olmaktadır.

Çocuk Adaleti Mahkeme ve Karar Süreci

Eğitici, çocuk hakkında yapmış olduğu incelemeler sonrasında çocukla ilgili olarak değerlendirmesini rapor halinde çocuk hâkimine iletmektedir. Bunun haricinde eğitimcilerin çocuk hâkimi ile gidip görüşme imkanları da bulunmaktadır.

Çocuk hâkimi, eğiticinin raporunu, savcının iddianamesini, polis tutanaklarını ve tarafların yüz yüze geldikleri ön duruşma tutanaklarına istinaden şu kararları verebilir:

- ✓ Beraat kararı.
- ✓ Çocuğu uyararak evine gönderebilir.
- ✓ Adli kontrol kararı.
- ✓ Ceza vererek tutuklanmasına, açık ya da kapalı eğitim kurumlarında eğitim görmesine karar verebilir.

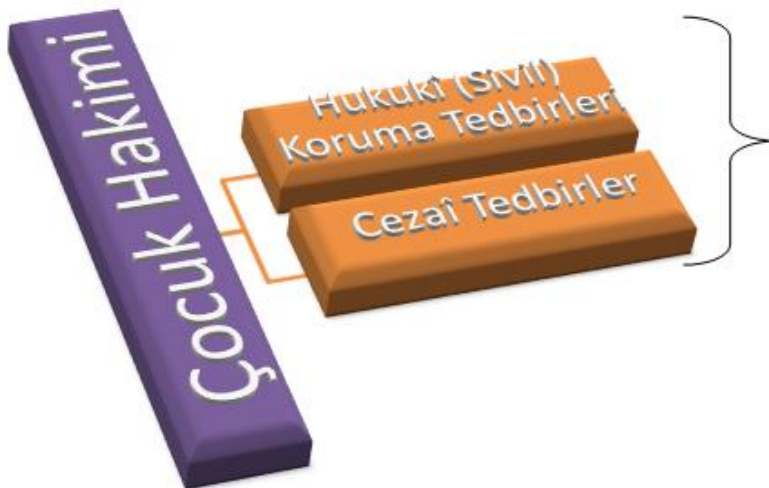
Çocuk mahkemesinde çocukla ilgili basit olaylarda tek hâkim karar verebilmekteyken, tecilli hapis ve kesin hapis kararı gerektiren ciddi olaylarda mahkeme heyet halinde karar vermektedir.

Savcı ya da hâkim çocuğun bir kuruma yerleştirilmesine karar vermesi halinde çocuk hakkında bir araştırma yapılmaktadır ve çocuk UEAT görevlileri tarafından kapalı eğitim merkezi ya da güçlendirilmiş eğitim merkezlerinden birine yerleştirilmektedir.

Bazı durumlarda işlenen suçun ağırlığına göre savcılık çocuk hakkında tutuklama talebinde bulunabilmektedir. Bu durumda UEAT görevlileri tarafından çocuk hakkında bir rapor düzenlenmesi zorunludur. Özgürlükleri kısıtlama hâkimi çocuk hakkında hazırlanan raporu da inceledikten sonra çocuğun tutuklanıp tutuklanmayacağına karar vermektedir.

Nanterne Adliyesinde dokuz çocuk hâkimi görev yapmaktadır. Hukuki koruma tedbirleri açısından bir çocuk hâkimi başına ortalama 350 dosya ve 1200 çocuk düşmektedir. Cezai tedbirler ve kararlar açısından bir çocuk hâkimi başına ortalama 220 dosya ve 800 çocuk düşmektedir.

Fransa çocuk adalet sisteminde uzmanlaşma temel bir prensiptir. Çocuk hâkimleri, çocuğa yönelik olarak hukuki ve cezai çalışma alanlarında görev almaktadırlar. Ailelerinin ilgilenmediği çocuklar için daha çok çocuğu koruma amaçlı olarak çalışmaktadırlar. Bu çocuk hâkimlerinin çalışma alanlarının hukuki kısmını teşkil etmektedir. Aynı çocuk hâkimi çocuğun herhangi bir suç teşkil eden olaya karışması durumunda olayın cezai boyutu ile de ilgilenmektedir.

Hukuki (Sivil) dosyalar genelde çocuğu korumak amacıyla verilen tedbirleri kapsamaktadır. Fransa'da çocuklarla ilgili hizmet veren okul, hastane, sosyal servisler vb.

kurumların dahil oldukları bir komisyon bulunmaktadır. Çocukla ilgili bir sorun yaşandığından haberdar olan bu kurumlardan biri olayı komisyona bildirmekte, komisyon kendisine gelen bilgileri değerlendirerek çocuğun tehlikede olduğu kanaatine ulaşılması halinde ise olayla ilgili polise, savcılığa bilgi vermektedir. Savcılık bazen komisyonun talebine ek olarak bir değerlendirme yapmaya gerek duyabilmektedir. Daha sonrasında ise çocuk hâkimine başvurmaktadır. Çocuk hâkimi çocuğu ve ailesini çağırarak ve uyarmaktadır. Bunun yanında bazen çocuk hâkimi elinde yeterince bilgi olmadığı kanaatine varırsa DPJJ'ye bağlı eğitim servislerinden ya da kamu yararına çalıştığı kabul edilmiş olan derneklerden çocuk ve ailesi hakkında ek araştırma yapılmasını isteyebilmektedir.

Çocuk hâkiminin elinde nitelikli bilgi varsa hâkim ilgili hizmet kurumlarından çocuğun yaşadığı sorunun nedenlerinin araştırılarak çözülmesini, örneğin okula devamında sorun yaşanıyorsa nedenlerinin araştırılarak yeniden okula gitmesinin sağlanmasını isteyebilmektedir.

Eğer çocuk ciddi bir risk altındaysa, örneğin aile içerisinde şiddet uygulanıyorsa hâkim çocuğu kuruma yerleştirebilmektedir.

Çocuk hakkında alınan tüm bu tedbir kararları geçicidir. Hâkim en çok iki sene içerisinde çocuk hakkında vermiş olduğu tedbir kararını gözden geçirmek zorundadır. Çocuk hakkında alınan tedbir kararı yeniden gözden geçirilecekse hâkim çocuğu ve ailesini yeniden çağırarak görüşmek isteyebilmektedir.

Çocuk hâkimlerinin almış oldukları tüm kararlar istinaf mahkemelerine taşınabilmektedir. Sadece çocuk hakkında istenen araştırma kararları istinaf mahkemelerine taşınamaz. Çocuklarla ilgili dosyaları istinaf mahkemelerinde özel bir daire incelemektedir.

Küçük yaşta suç işleyen çocuklar, hayatlarında suça karışmalarını tetikleyen bir takım sorunlar yaşamaktadırlar. Örneğin ev içi şiddet, alkol kullanımı gibi koşullarda yetişen çocukların suça karışma risklerinin diğer çocuklara oranla daha yüksek olduğu değerlendirilmektedir. Bu nedenle çocuk mahkemeleri ve suça karışan çocuklarla ilgilenen eğitim servislerindeki çalışanlar, çocukları suça iten faktörleri ortadan kaldırmaya yönelik olarak çalışmalar yapmaktadırlar.

Fransa'da 6 milyon çocuktan 10-17 yaş grubundaki sadece 234.000 çocuk (oran olarak % 3,5) hakkında kovuşturma yapılmaktadır. Bu çocukların % 50'si hırsızlık, kamu mallarına zarar verme ve uyuşturucu madde kullanımı suçlamasıyla yargılanmaktadırlar.

Fransa’da çocuk mahkemesine başvuru yapabilecek tek yetkili kurum savcılıktır. Diğer kurumlar, dernekler, kişiler savcılığa başvurumaktadırlar. Savcılığa başvurulmasından sonra savcılık çocuk hakkında araştırma yapılmasını isteyebilmekte ve araştırma sonrasında takipsizlik kararı verebilmekte, alternatif çözüm yollarına başvurabilmekte ya da mahkemeye başvurabilmektedir. Örneğin çocuk ilk defa hırsızlık olayına karışmışsa savcı mahkemeye başvurmadan çocuk hakkında alternatif tedbirler alınmasına karar verebilmektedir. Bu durumda savcının yardımcısı tarafların uzlaşmalarını takip eder. Genel olarak savcılık aşamasındaki dosyaların % 50’sinde alternatif çözüm yollarına başvurulmaktadır. Bu şekilde kovuşturmayla alternatif yöntemlerde başarı sağlanmışsa dosya kapanır ve mahkemeye intikal etmez. Buna karşın kovuşturmayla alternatif yöntemlerde başarılı olunamaması, çocuğun daha öncesinden de suç işlemiş olması ya da ağır bir suç işlemiş olması hallerinde savcı mahkemeye başvurmaktadır. Bu durumda genellikle çocuklar çocuk hâkiminin karşısına çıkmaktadırlar. Ancak çocuğun adam öldürme, cinsel istismar, gasp ve kundaklama suçlarından birini işlediği iddia edildiği durumlarda mahkemeden önce Soruşturma Hâkimi devreye girmekte ve çocuk hakkında anket (Sosyal inceleme) yapılmasını isteyebilmektedir. Çocuk hakkında düzenlenen anketten sonra soruşturma hâkimi çocuğun 16 yaşından büyük olması ve sayılan büyük suçları işlemesi durumunda dosyayı Çocuk Ağır Ceza Mahkemesine göndermekte ve çocuğun yargılanması bu mahkeme tarafından yapılmaktadır.

Çocuğun 16 yaşından küçük olması durumunda belirtilen ağır suçları işlese bile yargılanması çocuk mahkemesi tarafından gerçekleştirilmektedir.

Fransa’da komisyon başkanı, mahkemelerin kurulmasına, yetkilendirilmesine, hangi hâkimin hangi dosyalara bakacağına karar verebilmektedir. Bu nedenle sabit mahkemeler şeklinde bir uygulama değil, hâkimlerin komisyon başkanı tarafından herhangi bir mahkemeye yetkilendirilmeleri ile mahkemeler oluşturulmaktadır.

Çocuk Ağır Ceza Mahkemeleri; bir başkan, iki çocuk hâkimi ve vatandaşlar arasından seçilen altı kişilik bir jüriden oluşmaktadır.

Çocuk mahkemeleri ise bir çocuk hâkimi ve iki çocuk hâkim yardımcısından oluşmaktadır. Çocuk hâkim yardımcıları hukukçu değil, profesör, psikolog, eğitimci vb. meslek mensubu kişilerden olabilmektedirler. Çocuk mahkemesi hâkim yardımcıları, mahkemeye hâkim yardımcısı olmak için başvurumaktadırlar. Haklarında yapılan incelemeden sonra uygun görülenler ile üç yıllık sözleşme imzalanmaktadır.

Basit suçlarda çocuk mahkemesi hâkim yardımcılarını kendi başlarına karar verebilmektedirler.

Çocuk hakkında anket (sosyal inceleme) yapılmasından sonra soruşturma hâkimi ya da çocuk hâkimi tarafından çocuk hakkında eğitici tedbir kararlarına karar verilebilmekte ve bu kararlar uygulanmak üzere DPJJ'nin adliyelerde bulunan birimlerine gönderilmektedir. Bu birimlerde çalışan eğitimciler mahkemeye belli aralıklarla tedbirler hakkında rapor göndermektedirler.

Mahkemeler bünyesinde psikolog, pedagog, eğitimciler görev almamaktadırlar. Bunun yerine adliyelerde DPJJ'ye bağlı eğitim servislerinde eğitimciler görev almaktadırlar. Çocuk hakkında düzenlenecek anket (sosyal inceleme) DPJJ'nin adliyelerdeki eğitim servislerinde çalışan eğitimciler tarafından, daha derin bilgi ihtiyacı olması halinde ise istenen raporlar bilirkişi listesinden seçilen bilirkişiler tarafından hazırlanmaktadır.

2.3. ÇOCUK MAHKEMELERİ TARAFINDAN VERİLEBİLECEK TEDBİR KARARLARI VE CEZALAR

Fransa'da çocuk adalet sisteminde öncelikli amaç, çocuğun suça itilme nedenlerinin tespit edilerek, yeniden suça karışmasının önlenmesine yönelik tedbirlerin alınmasıdır. Bu nedenle çocuk adalet sisteminde kabul edilen genel prensip, çocuğun cezalandırılma seçeneğinin en son kullanılabilecek bir seçenek olarak değerlendirilmesi ve çocuk için alınacak eğitici tedbir kararları ile çocuğun topluma yeniden kazandırılmasını sağlamaktır. Suça sürüklenen çocuklar için verilebilecek eğitici tedbir kararları ve cezai müeyyideler aşağıda sıralanmıştır.

2.3.1. Eğitici Tedbirler

10 yaşından küçük çocukların suça karışmaları durumunda bu çocukların cezai sorumluluğu olmadığı için sadece eğitici tedbirler verilebilmektedir. Eğitici tedbirler 10 – 13 yaş grubundaki çocuklar için de uygulanabilmektedir. Çocuklara yönelik verilebilen eğitici tedbirleri şu şekilde sıralamak mümkündür;

a. Denetimli Serbestlik Tedbiri:

Çocuğun ailesiyle sorunlarının çözülmeye çalışıldığı tedbirdir.

b. Kuruma Yerleştirme:

Bu tedbir kararı verildiğinde çocuk ailesinin yanında alınarak bir kuruma yerleştiriliyor ve çocuğun yeniden topluma kazandırılması konusunda kurum çalışanları çocuğa yardımcı olmaktadır.

c. Adli Koruma Tedbiri:

Beş yıl süre ile çocuğun devlet koruma altına alınması anlamına gelmektedir.

d. Onarıcı Adalet Tedbiri:

Bu tedbir direkt ya da dolaylı olabilmektedir. Çocuğun toplumu ilgilendiren bir suç işlemesi halinde çocuğun toplum yararına çalışan bir kurumda staj görmesinin sağlanması ya da yangın çıkaran bir çocuğun itfaiyede staj görmesi dolaylı onarıcı adalet tedbiridir. Bunun yanında çocuğun işlediği suç direkt olarak bir kişi ile ilgili ise çocuğun mağdura özür dilediğini ve pişman olduğunu dile getiren bir mektup yazması direkt onarıcı adalet tedbiridir.

e. Yurttaşlık Eğitim Stajı:

Çocuğa “Vatandaşlık Nedir?”, “Başkalarına neden saygı göstermek gerekir?” gibi temel yurttaşlık bilgilerinin ve birlikte yaşama ilkelerinin öğretildiği tedbirdir.

f. Günlük Yapılacak Faaliyet Tedbiri:

Çocuğun okula gitmemesi durumunda çocuğu yeniden okula kazandırmaya ya da çocuğun meslek edinmesine için atölye çalışmalarına katılmasına yönelik olarak uygulanan tedbirdir.

2.3.2. Cezalar:

Fransa’da suça karışan ve 13 – 18 yaş grubunda bulunan çocuklar için cezai yaptırımlar öngörülmektedir.

Bu açıdan iki tip cezadan bahsedilmektedir;

a. Özgürlüğü Kısıtlayan Cezalar:

Özgürlüğü kısıtlayan cezalardan olan kamu yararına çalıştırma cezası 16 – 18 yaş grubundaki çocuklar için uygulanabilmektedir. Bu cezaya karar verilmeden önce hâkim tarafından çocuğun rızası sorulmakta ve çocuğun bu konudaki rızası alındıktan sonra cezaya

hükmedilmektedir. Kamu yararına çalışma işi çocuk tarafından karşılıksız, bedava yapılmaktadır.

b. Özgürlüğünden Mahrum Bırakan Cezalar:

Fransa’da suça karışan çocuklar için son çare olarak hapis cezası öngörülmektedir. Çocuklar yetişkinlerle aynı cezaevinde ayrı bölümlerde ya da farklı cezaevlerinde kalabilmektedirler.

EK: ÇOCUK HAKKINDA DÜZENLENEN ANKET FORMU

TRIBUNAL de NANTERRE

U.E.A.T.

Unité Educative Auprès du Tribunal

01.71.05.43.81

RECUEIL DE RENSEIGNEMENTS SOCIO-EDUCATIFS

Effectué le : à : h.

Par :

Demande de :

NOM :	Age	
Prénom :	Garçon	
Né(e) le:	Fille	
Ville :	J.E.	
	J.I.	

Adresse des parents :

Tél :

Adresse du mineur :

Tél :

Infraction reprochée (sous réserve de modification) :

Réquisition du Parquet (au moment de la rédaction du rapport) :

J.L.D. Oui Non

SITUATION JUDICIAIRE

Connu de la juridiction :

Oui - Non

AE

Délinquance

Juge d'Instruction :

Juge des Enfants :

Mesures en cours :

DUP

Service(s) et éducateur(s) mandatés :

Éléments fournis par l'institution :

SITUATION FAMILIALE

Structure familiale : _____

Père : _____ Prénom : _____ Age : _____

Profession : _____ Tél : _____

Mère (nom de jeune fille): _____ **Prénom :** _____ **Age :** _____

Profession : _____ Tél : _____

Beau-père : _____ **Prénom :** _____ **Age :** _____

Profession : _____ Tél : _____

Belle-mère : _____ *Prénom :* _____ *Age :* _____

Profession : _____ Tél : _____

Fratrie _____ **Place dans la fratrie :** _____

HISTOIRE FAMILIALE

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is no text or other markings on the paper.

RELATIONS INTRA-FAMILIALES

Du point de vue du mineur :

Du point de vue des parents :

SITUATION SCOLAIRE ou PROFESSIONNELLE

Scolarisé : _____ Oui - Non _____ Établissement : _____

Établissement : _____

Classe : _____

Vu bulletin scolaire : Oui - Non

Activité salariée : Oui - Non

Stage : Oui - Non

SANTE

PERCEPTION DU MINEUR PAR RAPPORT AU PASSAGE A L'ACTE

Perception du mineur par rapport aux faits : _____

Le cas échéant, perception du mineur par rapport à son parcours judiciaire au pénal et/ ou au civil :

Perception de la situation et propositions éducatives

Proposition du SEAT :

☐ Pas de mesure	☐ Poursuite de Mesure	☐ Retour Placement
☐ AEMO	☐ LSP	☐ Solution Familiale
☐ MJIE	☐ CJ	☐ Foyer
	☐ Réparation	☐ CER
	☐ Mesure d'activité de jour	☐ CEF
		☐ Recherche infructueuse (liste jointe)

Décision du Magistrat :

- ☐
- Service de MO prévenu
- ☐
- Fax
- ☐
- Tel